

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата педагогічних наук, доцента Карпової Лариси Георгіївни про дисертаційне дослідження Беляєвої Карини Юріївни “Підготовка майбутніх соціальних педагогів до соціально-педагогічного супроводу обдарованих школярів”, подане на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність дослідження, що рецензується, зумовлена об’єктивною потребою пошуку шляхів підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів, що пов’язано, насамперед, із її модернізацією та концептуальним переосмисленням із метою вирішення проблеми підготовки кваліфікованих кадрів, здатних до практичної реалізації Концепції Нової української школи. Виявлення та розвиток обдарованості, творчості, інтелекту виходять на передній план у державній політиці, що, у свою чергу, вимагає забезпечення захисту й сприяння розвитку обдарованих школярів, надання педагогічної підтримки таким учням у процесі навчання, допомоги в соціалізації. Успішне розв’язання вказаної проблеми можливе за умов формування у студентів-майбутніх соціальних педагогів готовності до роботи з обдарованими школярами як складника їхньої професійної підготовки.

Тема дисертаційного дослідження К.Ю.Беляєвої знаходиться в руслі означеної проблеми, оскільки воно присвячене розробці технології підготовки майбутніх соціальних педагогів до соціально-педагогічного супроводу обдарованих школярів та її навчально-методичного забезпечення, що вимагає впровадження інноваційних інтерактивних технологій, їх варіативності й диверсифікації, спрямованих на розвиток особистості студента. Слід зауважити, що проблема підготовки соціальних педагогів у вищих навчальних закладах до соціально-педагогічного супроводу обдарованих школярів не була предметом спеціального дослідження. Поряд з

цим, активно досліджується питання підготовки соціального педагога до інноваційної діяльності і, на сучасному етапі, здебільшого пов'язується вченими із забезпеченням свідомого засвоєння навчального матеріалу, міцності набутих знань, умінь і навичок, застосуванням отриманих знань на практиці у навчальних та життєвих ситуаціях, що є передумовою розвитку й виховання особистості. Водночас потреба в розробці педагогічною наукою і практикою означеної проблеми, відсутність фундаментальних досліджень, в яких вирішуються питання підготовки майбутніх соціальних педагогів до соціально-педагогічного супроводу обдарованих школярів і обумовили актуальність дослідження К.Ю. Беляєвої. Автор аргументовано і коректно визначає мету, завдання, об'єкт, предмет та гіпотезу дослідження. Структура дослідження не викликає заперечень. Представлений в роботі матеріал викладено чітко, послідовно, логічно. Зміст автореферату повною мірою відбиває результати наукового дослідження.

У дослідженні було визначено чотири завдання. Розкриваючи перше з них, авторка здійснила сутнісно-феноменологічний аналіз поняття «обдарований школяр», конкретизувала поняття «соціально-педагогічний супровід обдарованих школярів» та розкрила його зміст. Враховуючи загальне розуміння дефініції «обдарований школяр», а також особливостей професійної діяльності соціального педагога, *соціально-педагогічний супровід обдарованих школярів* розглядається як вид соціально-педагогічної підтримки таких учнів шляхом: створення сприятливих умов, безпечного середовища, необхідних для розвитку, саморозвитку й соціалізації учнів; розкриття та реалізації їхнього внутрішнього потенціалу; подолання психологічних бар'єрів у взаємодії їх з однолітками, учителями й батьками; захисту прав школярів на унікальність, неповторність думки, на розвиток і вдосконалення здібностей та обдарувань.

Успішно розкриті питання, які стосуються другого завдання. Так, представлено, що результатом підготовки майбутніх соціальних педагогів до соціально-педагогічного супроводу обдарованих школярів є відповідна

готовність, яку в дисертації розглянуто як стійке інтегративне особистісне утворення, що включає професійні мотиви, цілі, загальнонаукові та професійні компетентності, особистісні якості майбутнього фахівця вказаного профілю, що забезпечують ефективний соціально-педагогічний супровід обдарованих школярів. У *структурі* готовності майбутніх соціальних педагогів до соціально-педагогічного супроводу обдарованих школярів виокремлено мотиваційний, теоретичний, практичний і особистісний компоненти, які є взаємозалежними й перебувають у тісному зв'язку. Проведений ґрунтовний аналіз психолого-педагогічних та соціально-педагогічних літературних джерел з питань роботи з обдарованими школярами та підготовки майбутніх соціальних педагогів, вивчення стану проблеми в практиці роботи загальноосвітніх навчальних закладів дозволили дисертанту дійти висновку, що кожний з визначених структурних компонентів готовності має певні особливості у навчальному процесі педагогічного вищого навчального закладу і потребує обґрунтування й розробки технології формування відповідної готовності майбутнього соціального педагога.

Відповідно до третього завдання дослідження у роботі теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічну технологію підготовки майбутніх соціальних педагогів до соціально-педагогічного супроводу обдарованих школярів, що включає такі етапи: 1) організаційно-підготовчий, який передбачав поглиблення професійної компетентності викладачів щодо підготовки майбутніх соціальних педагогів до соціально-педагогічного супроводу обдарованих школярів; розробку стратегій роботи зі студентами й відбір навчально-методичного інструментарію (форм, методів, засобів) забезпечення відповідної підготовки майбутніх фахівців; 2) мотиваційно-почуттєвий, спрямований на поглиблення професійно-навчальної мотивації студентів, розвиток їхньої емоційно-почуттєвої сфери й формування в них професійно-фасилітаційної позиції; 3) когнітивно-світоглядний, який передбачав усвідомлення майбутніми соціальними

педагогами значущості підготовки до соціально-педагогічного супроводу обдарованих школярів; оволодіння студентами необхідними знаннями для його здійснення; розвиток педагогічного мислення; 4) процесуально-досвідний, спрямований на опанування майбутніми соціальними педагогами вміннями та набуття досвіду здійснення соціально-педагогічного супроводу обдарованих школярів; 5) рефлексивно-корективний, на якому здійснювалася корекція змісту, форм і методів відповідної підготовки майбутніх соціальних педагогів на основі оцінки викладачами й самооцінки студентами результативності запровадженої технології.

У процесі експериментального дослідження доведено ефективність розробленої технології. Проведений варіативний педагогічний експеримент дав можливість установити, що запропонована технологія сприяє підвищенню рівня сформованості всіх компонентів готовності майбутніх соціальних педагогів до соціально-педагогічного супроводу обдарованих школярів. У дослідженні успішно розкриті питання, які стосуються четвертого завдання щодо уточнення критеріїв та показників рівнів сформованості готовності майбутніх соціальних педагогів до соціально-педагогічного супроводу обдарованих школярів.

Отже, багатоаспектний аналіз науково-педагогічних, філософських та психологічних досліджень вітчизняних і зарубіжних учених (всього 372 найменування) дав можливість К.Ю.Беляєвій представити в дисертації достатньо повний аналіз теорії і практики організації професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів до супроводу обдарованих школярів: виявлення проблемного поля у теорії професійної освіти та конкретизація проблеми дослідження; визначення суті, змісту та організації соціально-педагогічного супроводу обдарованих школярів, в контексті оновленого замовлення на підготовку майбутніх фахівців соціальної сфери; виділення компонентів готовності майбутніх соціальних педагогів до здійснення соціально-педагогічного супроводу обдарованих школярів як фахівців, здатних забезпечувати якісні показники освітніх послуг; розробка відповідної

технології професійної підготовки та її методичного забезпечення.

Висновки дослідження, як до кожного розділу, так і загальні, є достатньо повними, ґрунтовними, логічними, які чітко та переконливо відображають основні результати наукового пошуку й засвідчують високу теоретико-практичну його цінність та повну узгодженість отриманих наукових результатів із завданнями, визначеними в роботі.

Основні матеріали дисертаційної роботи висвітлено в 17 одноосібних публікаціях (з них 13 – у провідних наукових фахових, міжнародних періодичних і міжнародних наукометричних виданнях), апробовано на наукових конференціях різного рівня, впроваджено в навчальний процес.

Автореферат дисертації, опубліковані праці достатньо повно відображають результати наукового дослідження. Зміст автореферату К.Ю. Беляєвої відповідає положенням, що викладені в дисертації.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.
Оцінюючи дисертаційну роботу позитивно, як самостійну наукову працю, яка має вагоме значення для розвитку педагогічної науки, зауважимо:

1. Авторкою подано класифікацію типів індивідуальної обдарованості (с.6 автореферату), проте в роботі дещо бракує авторської оцінки зазначеної класифікації. Поза увагою залишилося питання інших видів обдарованості, що могло б підсилити обґрунтованість особливостей саме соціально-педагогічного супроводу обдарованих школярів.

2. Бажано було б більш докладно описати експериментальну роботу з реалізації організаційно-підготовчого етапу розробленої технології, а саме: вказати, на яких кафедрах університетів були проведені засідання та яких викладачів залучено до «Служби методичної допомоги».

3. У п. 3.1. дисертації й на с.9- 11 автореферату висвітлено питання реалізації етапів технології, а саме: організаційно-підготовчого, мотиваційно-почуттєвого, когнітивно-світоглядного тощо. Поряд з цим у авторефераті досить поверхово представлений їх опис, незрозумілою залишається процедура надання методичної допомоги викладачам кафедр щодо відбору

навчально-методичного інструментарію забезпечення запропонованої технології, а також зміст інтерактивних заходів для формування фасилітаційної позиції у майбутніх соціальних педагогів.

4. Дискусійним є питання щодо створення можливостей, щоб кожний студент пройшов «школу шефської роботи» (с.12 автореферату), оскільки в самому дисертаційному дослідженні відсутнім є обґрунтування й опис методики залучення студентів до вказаних видів діяльності й доведення необхідності їхньої участі у цих заходах з метою підвищення рівня професійної готовності до здійснення соціально-педагогічного супроводу обдарованих школярів.

5. У п.1.2 розглянуто загальні питання щодо соціально-педагогічного супроводу обдарованих школярів. Робота виграла, якби авторка розглянула питання особливостей соціально-педагогічного супроводу обдарованих школярів з особливими освітніми потребами.

6. Враховуючи концептуальні засади реформування загальної середньої освіти бажано було б більше уваги приділити питанням змісту підготовки соціальних педагогів до роботи з обдарованими школярами в умовах практичної реалізації Концепції Нової української школи.

Висловлені зауваження та побажання суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, не знижують її наукової і практичної цінності. Відзначені недоліки тільки підкреслюють можливості її подальшого вдосконалення і розвитку в майбутніх наукових пошуках дисертанта. Представлене до захисту дисертаційне дослідження К.Ю. Беляєвої виконано на належному науковому рівні, є завершеною працею та має суттєве значення для вітчизняної педагогічної теорії й практики. Проведене дослідження засвідчує зрілий науковий світогляд дослідниці, досконале володіння методами аналітичного аналізу, обізнаність з науковими джерелами у відповідній сфері.

Отже, рівень виконання дисертанткою визначених у дослідженні завдань, вагомість і новизна отриманих результатів, їх актуальність і

значущість для практики роботи педагогічних ВНЗ дають підстави зробити висновок про те, що дисертаційне дослідження “Підготовка майбутніх соціальних педагогів до соціально-педагогічного супроводу обдарованих школярів”, представлене до захисту, є самостійним, актуальним, завершеним, має наукову новизну, теоретичну та практичну значущість і відповідає вимогам ВАК України п.п.13-15 “Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника”, а його автор, Беляєва Карина Юріївна, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук із спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Загальний висновок. Оскільки представлене дисертаційне дослідження “Підготовка майбутніх соціальних педагогів до соціально-педагогічного супроводу обдарованих школярів” є актуальним, самостійним і завершеним, в якому вирішені всі поставлені завдання, вважаємо можливим зробити висновок про відповідність роботи вимогам до кандидатських дисертацій, зокрема пп. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року, а її автор, Беляєва Карина Юріївна, заслуговує присудження їй наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
заслужений працівник освіти України,
директор КЗ «Обласна спеціалізована
школа-інтернат II-III ступенів «Обдарованість»
Харківської обласної ради»

Л.Г. Карпова